

Utvecklingsplan Konstnärligt masterprogram i litterär gestaltning

Bakgrund

Författarutbildningen Litterär gestaltning har funnits sedan 1996. 12 personer har antagits varannat år sedan starten; flertalet av dem är nu verksamma författare i Sverige, Norge eller Danmark, flera av dem arbetar dessutom som litteraturkritiker, översättare, skrivarkurslärare, vid förlag eller tidskrifter, mm. 2014 blev utbildningen omvandlad till ett konstnärligt Masterprogrammet och har som sådant hitintills examinerat två kullar studenter.

Sammanfattning av den kollegiala bedömningen

Utbildningen bedöms som helhet hålla en god nivå. Detta redovisas, enligt bedömningen, exempelvis i form av examensarbeten och genom ett genomtänkt pedagogiskt arbete som är ”förankrat i en demokratis tradition”. Att det hos lärare och ledning finns en ”stark omsorg om såväl skrivandeprocessen, som om utbildningen och studenterna” uppfattas som i grunden något positivt, men den öppnar också för en ”protektionistisk tendens” som också gör sig gällande på andra vis. Det finns en risk att ämnet ”sluter sig kring sig självt”.

Rörande programmets upplägg hålls både för- och nackdelar fram. Strukturen med schemalagda tvåveckorsperioder möjliggör delvis den nordiska profilen – studenterna behöver inte nödvändigtvis bo i Göteborg – men den bidrar också till den ovan berörda protektionistiska faran. Studenterna känner sig inte hemma på Valand. De får svårt att knyta kontakt med studenter från andra ämnen. Upplägget kan också göra det svårt för studenterna att upprätthålla studiedisciplin och lägga tillräckligt med tid på utbildningen.

Den nordiska profilen – det faktum att kursen arbetar med tre olika språk – bedöms som vital och som viktig att bevara.

Att utbildningen de senaste åren genomgått en akademisering har på flera vis utvecklats den men också uppenbarats en risk som handlar om ”formalisering” och att utbildningen pressas in i en administrativ ram som passar den illa. Administrativa strukturer som hanterar exempelvis anställningar, utvärderingar, kursplaner har skapat en ökad arbetsbörda som riskerar att gå ut över kvalitetsarbetet med utbildningen och studenterna.

Bedömningen slår fast att arbetet med att knyta an forskningen till masterutbildningen måste stärkas. Förståelsen för vad konstnärlig forskning är bedöms som svag hos delar av kollegiet samt hos såväl alumner som studenter. Programmet skulle behöva arbeta fram ett mer forskningsanknutet reflekterande som visar på hur forskningen kan växa fram inifrån den konstnärliga praktiken. Frågor om forskning borde i högre grad präglade hela programmet och inte så som nu begränsas till en delkurs.

Den examinationsmetod i form av *collaborative assessment* som arbetats fram inom ämnet bedöms i huvudsak som fungerande och den kontinuerliga viljan att utveckla och förbättra examinationsformerna hålls fram som viktiga. Metoden behöver förankras något bättre i studentgruppen och de premisser som studenterna arbetar fram kunde ”lyftas teoretiskt”.

Gästlärare och externa examinatorers (diskutanter) insatser hålls i bedömningen fram som ojämbna och ett behov att ”rama in” dessa insatser tydligare efterlystes. Denna problematik kopplades samman med den protektionistiska miljö som lokaliserades initialt. Man bör inom programmet reflektera över språk och idéer som tas för givna inom programmet för att på så vis överbrygga ett alltför stort glapp till omvärlden.

Både nuvarande studenter och alumner menar att det på Akademin Valand saknas ”naturliga mötesplatser” där de kan träffa studenter från andra ämnen och program. Formerna för dylika möten kan se olika ut och de behöver inte med nödvändighet ske under ”ordnade former”. Som det nu är finns risken att en ”stängd stämning” uppstår på programmet.

Bedömningsgruppen menar, med några mer marginella frågetecken, att de externa handledarna är en viktig instans och att det ”är av synnerligen vitalt intresse att den [...] kan behållas åtminstone på den nivå som nu råder.”

Studenter efterlyser en strategi från programmet som kan göra det lättare att möta och orientera sig i en litterär offentlighet utanför skolan och efter utbildningen. De känner sig delvis dåligt förberedda för ett aktivt professionellt yrkesliv.

Den kollegiala bedömningen avslutas med att i ljuset av vad den kommit fram till kort skissera ett framtidsperspektiv som kommer att präglas av ”organisatoriska och fysiska förändringar” för utbildningen. Det blir en viktig uppgift för programmet, skriver bedömningsgruppen, att i denna nya organisatoriska struktur både bibehålla sin särart som litterär utbildning och utmana den genom att exempelvis aktivt förhålla sig till andra konstformer.

Bedömningens sista del består av en metarefleksion som till stor del riktar in sig på och kritiskt diskuterar de kriterier bedömningsgruppen hade att förhålla sig till. Denna del väljer denna utvecklingsplan att bortse från.

Lokalisering av problemområden

Som sammanfattningen av den kollegiala bedömningen ovan visar finns det ett antal problemområden som bör uppmärksammas och hanteras. Det är av stort värde för programmet, kollegiet och ämnet att den externa bedömningen lokaliserat dessa. En del av dessa problemställningar var tydliga för kollegiet sedan tidigare och är således sådant som det redan arbetas framåt med, andra var av nyare art. Nedan listas de viktigaste:

1. Den protektionistiska tendensen: Denna problematik har (enligt den kollegiala bedömningen) ett par olika orsaker. Dels står den att finna i kursens upplägg, dels i lärarnas och ledningens ”starka omsorg om såväl skrivandeprocessen, som om utbildningen och studenterna”. Problematiken gav sig också tillkänna i den problematik som formulerades kring gästlärarens och externa examinatorers (diskutanter) insatser. Också den fysiska miljön – ex bristen på naturliga mötesplatser – på Akademin Valand har betydelse för denna tendens.

2. Administration: Den administrativa bördan har ökat och blivit en ”formalistisk tidstjuv” som tar både lärares och lednings fokus från annat viktigt arbete på programmet.

3. Forskningsanknytning: Förståelsen för vad konstnärlig forskning kan vara är svag inom delar av kollegiet. Det innebär att programmet får svårt att tillgodose sitt forskningsförberedande uppdrag.

4. Gästlärare/externa examinatorer: Kvaliteten på gästande lärares samt diskutanter insatser har varit ojämna.

5. Relation och samverkan med övriga studenter på Akademin Valand: Ett utbyte med studenter från andra ämnen och program efterlyses. Det saknas naturliga mötesplatser och ordnade strukturer för dylika kontakter.

6. Att rustas för det professionella yrkeslivet: Det finns en brist i utbildningens anknytning till branschen och yrkeslivet utanför skolan. Programmet behöver i högre grad rusta studenterna för ett aktivt, professionellt liv som författare.

Förslag på åtgärder och en plan för utvecklingsarbete

1. Som bedömningsgruppen lokaliserade finns det en protektionistisk tendens som delvis präglar programmet och utbildningen. Denna tendens, eller risk, går vidare att härleda ur ett antal andra mer lokala problemområden vilket gör att den kräver ett bredare, mer mångfacetterat arbete för komma åt. Programmets upplägg i intensiva schemalagda tvåveckorsperioder är en viktig länk i utbildningens pedagogiska strategi och kommer inte ändras över överskådlig tid. Däremot bör programmet sträva efter att i möjligaste mån länka i de ämnesöverskridande moment, såsom MA-forum och valbara kurser, som redan existerar på Akademin Valand. Detta är ett arbete och en anpassning som redan iscensatts. Höstterminens (2019) MA-forum är exempelvis planerade utifrån Masterprogrammets perioder och kommer att schemaläggas. Fler gemensamma utrymmen och arbetsplatser för studenterna vore naturligtvis önskvärt, men är inget som den programansvariga just nu tycks kunna påverka. Dyliga naturliga mötesplatser vore ett viktigt led i en icke-protektionistisk rörelse. Det är viktigt att tala med studenterna att externa gästlärare och tillika diskutanter kommer undervisa och hantera klassrumssituationen på delvis andra vis än de ordinarie lärarna och att det kan finnas en poäng i att så är fallet. Programansvariga och ordinarie lärarna kommer omgående se över och vid behov skapa enhetligare anvisningar för de gäster som bjuds in. Den starka omsorg om studenterna, som bedömningen lokaliserat, är viktig för den tillit inom gruppen som i sin tur är en förutsättning för programmets pedagogiska credo.
2. Det finns en förhoppning att den förestående ihopslagningen och omorganisationen åtminstone inte ska innebära en ökad administrativ börda för lärare och kollegiets ledning. Som lärare på programmet är det, tror jag, avgjort bättre om vi får lägga vår begränsade arbetstid på att vara just lärare framför att vara ”dåliga” administratörer. Denna problematik ligger dock delvis utanför det vi inifrån programmet kan påverka.
3. Svagheten i programmets forskningsanknytande uppdrag är något vi är medvetna om och som vi också sedan ett tag arbetar med att försöka komma till rätta med. Ett sätt att göra detta på är att låta individer som har faktisk erfarenhet av konstnärlig forskning (disputerade och nuvarande doktorander) agera lärare på programmet. Detta är också något som i allt högre grad sker. Det Högre seminariet kommer, när det fungera fullt ut, bli en viktig, och genom hela programmet löpande, forskningsförberedande strimma som kompletterar den mer avgränsade forskningsförberedande kursen. Lärarnas och kollegiets kompetensutveckling kring konstnärlig forskning är naturligtvis också viktig. Där fyller den interna forskningsdagen, som 2019 ligger i mitten av maj, en viktig funktion. Arbetet med att stärka programmets forskningsförberedande ambition sker således på bred front.
4. Som formulerades ovan kan det vara en poäng och en nödvändighet att de externa gästlärarna och diskutanterna står för ett annat pedagogiskt credo än de ordinarie lärarna. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att kvalitén inte blir lidande. Det blir således av betydelse att framgent ge de externa resurserna än mer enhetliga instruktioner och anvisningar och också inför såväl studenter som gästlärare rama in deras medverkan på programmet. Varför bjuds de in. Vilken roll i ett större teoretiskt, pedagogiskt och metodiskt bygge förväntas de inta.
5. Det har aldrig varit en målsättning från Litterär gestaltungs kollegium att försvåra studenternas relationer och samverkan med de övriga utbildningarna på Akademin Valand. Ett par orsaker till att sådana möten i så ringa grad idag sker står att finna i bedömningsdokumentet. Det handlar om olikheter i undervisningscyklerna men också att tidigare försök inte fallit väl ut. Mastersstudenternas medverkan (eller brist på medverkan) i den ämnesövergripande MA-forum-serien under det innevarande läsåret torde vara ett exempel

på, och ett utslag av, båda dessa anledningar. Till höstterminen 2019 är MA-forums schema länkat till Litterär gestaltungs undervisningsperioder. Vad som fortfarande saknas är emellertid en organisatorisk och innehållsmässig plan som kan göra MA-forum till en för studenterna på Litterär gestaltning attraktiv del av undervisningen och programmet. När Litterär gestaltning vid årsskiftet 2019-2020 går samman med film- och foto-ämnet till en ny större enhet innebär det förhoppningsvis att nya möjligheter för samverkan och naturliga möten för studenter och personal över ämnesgränserna uppstår. Den fysiska miljön på Akademin Valand – bristen på exempelvis egna arbetsplatser för studenterna – kommer inte denna omorganisation förändra. Där får perspektivet vara längre och länkade till visionen om ett gemensamt campus – Campus Näckrosen – för den konstnärliga fakulteten.

6. Att rusta studenterna för ett yrkesliv som författare genom att upprätta, skapa en större samhörighet med branschen utanför skolan har inte varit en högprioriterad del av programmet då det i så hög grad styrs av studenternas pågående, skönlitterära projekt. Det finns i programmets nuvarande utformning kursmål som handlar om att orientera studenterna i samtida litterära offentligheter och det blir framgent viktigt att dessa får ta sin motiverade plats i undervisningen. Vid en framtida revidering av utbildnings- och kursplaner kommer också denna problematik att vägas in.

Avslutning

Det känns avslutningsvis viktigt för kollegiet och programansvariga att i denna utvecklingsplan också få uppmärksamma några inslag i utbildningen som bedömningsgruppen håller fram som centrala och därmed extra viktiga att bibehålla. Programmets nordiska profil och de externa handledarnas betydelse är två exempel på dylika inslag. Fler står att finna i den kollegiala bedömningen.

Fredrik Nyberg

Lektor och Programansvarig för Konstnärligt masterprogram i litterär gestaltning